

Качула С. В.

*канд. екон. наук, доцент, доцент кафедри фінансів
Університет митної справи та фінансів, м. Дніпро, Україна*

Бюджетна політика забезпечення сталого соціального розвитку

Збалансований соціальний розвиток в значній мірі залежить від бюджетної політики у сфері державних видатків, тому бюджетна політика України в останні роки значною мірою сконцентрована на соціальних пріоритетах. Соціально орієнтовані видатки Зведеного бюджету України включають: витрати на охорону здоров'я, духовний та фізичний розвиток, освіту, соціальний захист та соціальне забезпечення. Оцінюючи витрати на соціальну сферу (що забезпечує соціальний розвиток суспільства і певним чином створює умови для цього) в структурі видатків Зведеного бюджету України, слід відзначити їх високу питому вагу (табл. 1).

Таблиця 1 Видатки Зведеного бюджету України на соціальний розвиток

Показник	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Всього видатки, млрд грн у т. ч. соціального прямування, млрд грн:	416,9	492,5	505,8	523,1	679,9	835,6	1056,8
охорона здоров'я	49,0	58,5	61,6	57,2	71,0	75,4	102,4
% у загальній сумі видатків	11,8	11,9	12,2	10,9	10,4	9,0	9,7
духовний та фізичний розвиток	10,8	13,6	13,7	13,9	16,2	16,9	24,3
% у загальній сумі видатків	2,6	2,8	2,7	2,7	2,4	2,0	2,3
освіта	86,3	101,6	105,5	100,1	114,2	129,4	177,8
% у загальній сумі видатків	20,7	20,6	20,9	19,1	16,8	15,5	16,8
соціальний захист та соціальне забезпечення	105,4	125,3	145,1	138,0	176,4	258,3	285,8
% у загальній сумі видатків	25,3	25,4	28,7	26,4	26,0	30,9	27,1

Джерело: розраховано за даними [3]

Динаміка видатків Зведеного бюджету України на соціальний розвиток впродовж 2011-2017 рр., що наведена в табл. 1, свідчить про їх нестабільний характер. Найбільше в останні два роки досліджуваного періоду знизилася витрати на охорону здоров'я, незважаючи на проведення глибокого реформування галузі. Також в загальній сумі видатків зведеного бюджету знизилася витрати на освіту. Видатки Зведеного бюджету України на духовний та фізичний розвиток знаходяться на низькому рівні (в 2017 р. 2, 3 %, що на 0,3 % більше від найнижчого показника – 2,0% в 2016 р. - за весь період дослідження). З 2016 р., значно зросли витрати на соціальний захист та соціальне забезпечення (майже в 1,5 рази порівняно з 2015 р.) поряд із

зниженням інших статей соціальних видатків. Причому зростання цієї статті видатків продовжилося і в 2017 р., чому сприяло зростання соціальних виплат у зв'язку із зниженням рівня життя населення та значною потребою у житлових субсидіях. Реалії сьогодення свідчать про ослаблення бюджетного потенціалу країни, обмеженість бюджетних ресурсів, що вимагає подальшого вдосконалення бюджетної та податкової систем, пошуку можливостей зміцнення бюджетного потенціалу та підвищення ефективності його використання [2].

Саме належне фінансове забезпечення соціального розвитку дозволяє створити фундамент для кількісного і якісного формування, функціонування соціуму, розвитку людського потенціалу. В сучасних українських реаліях тільки держава може мобілізувати необхідні ресурси, фінансувати громадські блага, формувати ефективні соціальні інститути та різні соціальні програми. Розглядаючи напрямки модернізації держави, В. Геєць стверджує, що саме соціальні трансферти з боку держави повинні дати можливість людині бути самодостатнім, що значно більше, ніж просто задоволення мінімальних потреб; модернізацію держави потрібно здійснювати з одночасними соціогуманізованими перетвореннями, які не тільки доповнюють, але і змінюють модель суспільного життя [1]. Цілком справедливо, що можливості нашої держави щодо подальшого збільшення частки перерозподілу державних ресурсів в напрямку соціальних витрат доходять такої межі, за якою подальше їх нарощування призведе до фінансових ризиків, до неможливості виконання державою завдань стимулювання та створення умов сталого соціального розвитку, до критичного загострення бюджетної кризи.

Тривала фінансово-економічна криза, падіння виробництва, відсутність стабільного фінансування людського розвитку, занижений прожитковий мінімум, безробіття, інфляція - ці та інші проблеми перешкоджають сталому соціальному розвитку в Україні. Тому акцент бюджетного процесу повинен зміщуватися на ефективне використання бюджетного потенціалу, запровадження середньострокового бюджетного планування, обґрунтованої розробки бюджетних соціальних програм з чітким визначенням цілей і кількісно встановлених результатів і наявності бюджетних ресурсів для їх досягнення.

Список використаних джерел:

1. Геєць В. М. Економіка України: проблеми і перспективи // Економіка і прогнозування. – 2015. – № 4. – С. 7–22.
2. Лисяк Л. В. Бюджетний потенціал регіону: сучасний стан та проблеми зміцнення / Л. В. Лисяк, В. Хмельницька // Вісник Львівської державної фінансової академії. – 2014. – №26. – С. 62-70.
3. Офіційний сайт Міністерства фінансів України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.minfin.gov.ua/news/bjudzhet/vidatkova-politika>